

Rellen komen niet door wijk zelf

Grauwe buitenwijken zijn bijna overal in Europa. Of de bewoners tevreden zijn, hangt van subtiele zaken af. Dat blijkt uit een groot Europees onderzoek.

**Door onze redacteur
FREDERIEK WEEDA**

AMSTERDAM, 14 NOV. Bewoners van de Utrechtse buitenwijk Kanaleneiland geven hun wijk het laagste cijfer - een vijf - van hoogbouw wijken in Nederland. Slechts 45 procent van de bewoners heeft vertrouwen in de toekomst van de buurt. Dat blijkt uit een groot onderzoek naar de leefomstandigheden van bewoners van 29 hoogbouw wijken in tien Europese landen, dat toevallig vorige week is afgerond, tijdens de rellen in Franse buidies.

Vrijwel elke grote Europese stad heeft dergelijke wijken. Grauwe flats en middel-hoogbouw, gebouwd na de oorlog, buiten de ringweg. Met werkloosheid, criminaliteit en onvrede. Toch zijn bewoners in de ene slechte wijk tevredener dan in de andere. De oorzaak? Aandacht, zo constateren de onderzoekers. Aandacht van de overheid. Het gevoel dat er eindelijk in de wijk wordt geïnvesteerd.

Drie jaar lang spraken 35 onderzoekers met lokale ambtenaren en actieve buurtbewoners en vulden zo'n 4.500 bewoners van die wijken dezelfde uitgebreide enquête in. Daarnaast verzamelde de onderzoekers statistische gegevens over die wijken. Doel van het onderzoek was te kijken of er nog toekomst is voor zulke na-oorlogse wijken. In Nederland deden de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam mee. Parijse banlieues zijn niet onderzocht, wel de banlieues rond Lyon waar dit weekend nog steeds rellen waren.

In heel Europa hebben bewoners van banlieues te klagen

Onderwerp en percentage klagende wijkbewoners

Vuil op straat	Havanna, 89%, Boedapest	Tenstra, 81%, Stockholm	Kanaleneiland, 77%, Utrecht
Drugsgebruik	Nové, 81%, Ljubljana	Orcasitas, 77%, Madrid	Simancas, 76%, Madrid
Onveilig gevoel	Hodge Hill, 61%, Birmingham	Kanaleneiland, 59%, Utrecht	Tenstra, 59%, Stockholm
Onderhoud aan gebouwen	Havanna, 75%, Boedapest	Hodge Hill, 54%, Birmingham	Kanaleneiland, 50%, Utrecht
Racisme	Les Minguettes, 40%, Lyon	Simancas, 36%, Madrid	Kanaleneiland, 36%, Utrecht
Graffiti, vandalisme	Sant'Ambrogio, 84%, Milaan	Marzahn, 75%, Berlijn	Comasma, 75%, Milaan
Gebrek aan werk	Wrzeczono, 92%, Warschau	Husby, 79%, Stockholm	Marzahn, 78%, Berlijn

NRC Handelsblad 141105 / FG / Bron: Universiteit Utrecht

Vier hoogbouw wijken in Nederland zijn onderzocht: Kanaleneiland en Nieuw-Hoogvaren in Utrecht, de Bijlmer en de 'Kolenkit' in Amsterdam-West. In Kanaleneiland klaagt 77 procent van de bewoners over vuil op straat, 59 procent van de bewoners voelt zich onveilig, de helft vindt dat de huizen slecht worden onderhouden en ruim eenderde voelt zich racistisch bejegend. De bewoners geven de wijk gemiddeld een vijf. Bewoners van de 'beste' na-oorlogse wijk, Orcasitas in Madrid, geven hun wijk een 7,8.

De minst tevreden bewoners van Europa wonen niet in Frankrijk maar in Engeland: de wijk *Hodge Hill*, een buitenwijk van Birmingham, die een 4,5 krijgt. De klachten van bewoners stonden op perceptie - prof. dr. Ronald van Kempen, de onderzoeksleider, geeft het meten toe: „Maar die perceptie moet je serieus nemen. Als de overheid dat niet doet, kan de vlam in de pan slaan zoals in Frankrijk.“ Neem het Britse *Hodge Hill*. „Ze zijn ongelukkig omdat ze vinden dat hun

wijk aan zijn lot is overgelaten. Ze wonen elf kilometer van het stadscentrum, er zijn geen voorzieningen in de wijk en de overheid doet er niets aan.“

In zwakke wijken waar de overheid wel investeert, hebben bewoners de meeste hoop, zo blijkt. Investeren varieert van grootschalige sloop en nieuwbouwprojecten tot het optreden van de politie, programma's voor kinderen of kleinschalige schoonmaakacties. In de Amsterdamse Bijlmer, waar veel flats worden gesloopt en vervangen, vertrouwt 85 procent van de bewoners op de toekomst. In *Hodge Hill* is dat 17 procent.

Opvallend is dat de helft van *Hodge Hill* bestaat uit koopwoningen. Dat is in vergelijkbare Nederlandse wijken niet zo. Van Kempen: „Het aantal koopwoningen blijkt niet maatgevend voor de tevredenheid. In Oost-Europese woonwijken hebben veel bewoners hun flat gekocht voor een lage prijs na de val van de muur. Maar ze hebben geen geld om hem te onderhouden. Dus het lekt, er is be-

tonrot.“ Omgekeerd zijn er hoge flats in Zweedse buitenwijken waar iedereen huurt, maar waar de bewoners tevreden zijn.

De hoge concentratie allochtonen in de na-oorlogse flats is niet de oorzaak van buurtproblemen, maar het gevolg, zegt Van Kempen. „In arme wijken waar iedereen is weggetrokken die weg kon, zijn de laatste decennia de allochtonen gehuisvest.“ Zij komen dus terecht in sociaal-zwakke wijken. Als je armen ziet, zie je in veel Europese steden dus allochtonen. Maar in Engeland heb je nog grote groepen arme autochtonen in die wijken.“

Dat Nederlandse overheden sinds tien jaar proberen om hoogbouw wijken te verbeteren, houdt volgens Van Kempen niet per se in dat „de onvrede hier dus niet tot rellen zal leiden“. „Het belangrijkste is dat bewoners zien dat dit gebeurt. Soms weten bewoners niet wat er met hun wijk gaat gebeuren. Dan komt een ingreep als een verassing en leidt dat tot onvrede. Vaak weten bewoners niet dat er beleid wordt gevoerd; dan schort er iets aan de communicatie vanuit de beleidsmakers. Soms gebeuren er dingen die de bewoners helemaal niet willen; dan schort het misschien wel aan de wil van de beleidsmakers om samen met de bewoners iets te ondernemen.“

Volgens onderzoekster Van Kempen is er geen eendimensionaal verband tussen achterstandswijken en de kans op ernstige protesten van de bevolking. „Rellen hebben met massa-psychologie te maken en niet alleen met objectieve omstandigheden. Er bestaan in Europa veel slechtere wijken dan de Parijse banlieues en toch zijn daar geen rellen. Het is altijd een mix: omstandigheden, perceptie - één verkeerde opmerking van een minister en een klein aantal balorige jongeren kan al voldoende zijn.“

NRC maandag 14 Nov 2005